

Dette nummer af KURASJE er bygget op omkring to temaer. Kooperationsformer og statsdiskussion.

I.

Konrad Frielingshaus indleder nummeret med en artikel fra 1957, hvis aktuelle baggrund er den økonomiske brydningsperiode i Tyskland i midten af 50'erne. Kapitalismens rekonstruktion slår igennem her, og krigsøkonomi afløses af en begyndende velstandsoekonomi. Frielingshaus beskæftiger sig med konsekvenserne af produktivkræfternes udvikling for den umiddelbare bedriftskooperation mellem de forskellige personalegrupper i den moderne kapitalistiske enkeltvirksomhed. Undersøgelsen vil afgrænse bedriftskooperationens frigørende momenter for arbejderklassen overfor farerne for en defensiv udvikling i de tyske bedriftsråds politiske muligheder.

Selv om Frielingshaus' artikel indeholder vigtige ansatser til konkrete analyser af den moderne enkeltvirksomhed, kan den dog ikke sige sig fri for en række indvendinger. I første række står hans klassebegreb, som er snævert funderet i det sociologiske gruppebegreb i stedet for at være udviklet af den politiske økonomi. Den manglende præcision i hans begrebsbestemmelser leder direkte frem til den »socialoptimisme«, som præger hele hans artikel.

Frielingshaus' mere upræcise diskussion af dialektikken mellem reform og revolution er det direkte formulerede problemfelt hos M. Vester, som er en umiddelbar efterfølger i denne tradition, som Frielingshaus i en vis forstand er ophavsmand til. Centralt hos Vester er tesen om sammenhængen mellem »kamp- og indlæringscyklerne« og denne sammenhængs betydning for udviklingen af en revolutionær arbejderorganisering. Vester går stærkt ind for en selvorganisering og en organisering af arbejderklassens modmagt, hvor han direkte bygger på erfaringerne fra de spanske syndikalister i 1930'erne. I Danmark er disse temaer især blevet reflekteret i den kritiske diskussion om arbejdspsykologi og arbejderbevidsthed, hvor de vigtigste bidrag er kommet fra Vilhelm Borg (»Industriarbejde og arbejderbevidsthed«) og Sigurd Jensen, som i høj grad forsøger at videreføre Vesters analyser, især de som anføres i bogen »Die Entstehung des Proletariats als Lernprozess«, Frankfurt 1970. Ud fra en tese om sammenhæng mellem kooperationsform og arbejderbevidsthed

forsøger de at udvikle en politisk psykologi omkring den bedriftsnære arbejdersoplysning. I sin kritik af Sigurd Jensen forkaster Kjeld Schmidt ikke tesens grundlag, men derimod dens mangel på præcision. Kjeld Schmidt fremhæver, at denne manglende præcision skyldes, at Sigurd Jensen ikke inddrager arbejderklassens historiske klassekamperfaringer som det konstituerende element i arbejderklassens kampbevidsthed. Diskussionen mellem Kjeld Schmidt og Sigurd Jensen bliver således mere en diskussion om taktiske forskelligheder end en diskussion om grundlaget for en videnskabeliggørelse af teorien om bevidstheden overhovedet. Den grundlæggende bestemmelse af arbejderbevidstheden udfra forholdet mellem lønarbejde og kapital og dets historiske udvikling bliver ikke taget op i nogen af artiklerne.

II.

Sidste del af KURASJE nr. 9 uddyber diskussionen omkring den kapitalistiske stats begreb.

Det centrale bidrag er her Flatow og Huiskens artikel, hvoraf vi dette nummer kun bringer 1. del, men fortsætter i næste nummer. I sin helhed vil de bestemme statens begreb udfra et interessebegreb, som tager udgangspunkt i kapitalens fremtrædelsesformer, især de tre revenukilder. Grundlaget er Marx' analyse i Kapitalens 3. bog, kapitel 48.

I den foreliggende del af artiklen begrænser de sig dog til at præcisere deres udgangspunkt i forhold til Altvater (i KURASJE nr. 7) og debatten om »socialstatsillusionerne« (af Müller og Neusüss, som udkommer på dansk dette forår hos DSF).

Nummerets sidste tre artikler beskæftiger sig alle med en kritik af en af de mest udbredte statsopfattelser: forestillingen om monopolernes og statens sammensmeltning, den såkaldte *StaMoKapteori*, som vi hermed åbner op for en kritik af.

red.